

GREENHOUSE

Avrupa Birliği tarafından EuroMed Görsel İşitsel-II Programı çerçevesinde desteklenen Greenhouse Uzun Metraj Belgesel Geliştirme Atölyesi'nin üçüncü ve son semineri 23-28 Ekim tarihlerinde İstanbul'da gerçekleşti. Akdeniz ülkelerinde belgesel sinemanın gelişimini ve üretilen filmlerin sinema salonlarında gösterimini sağlamayı amaçlayan Greenhouse, İsrail'den Sinema ve Televizyon Vakfı (NFCT), Türkiye'den Ankara Sinema Derneği, Hollanda'dan VOF Appel & Honigmann ve İspanya'dan Zebra Productions'ın ortak girişimi.

Türkiye, Mısır, Cezayir, İsrail, Ürdün, Lübnan, Fas, Filistin, Tunus ve Suriye'den sinemacıların katılabildiği atölyenin 2007 seçkinde yer alan 10 belgeselden 3'ü Türkiye'dendi. Dokuz aylık bir sürede belgesel sinema alanında isim yapmış yönetmen ve yapımcıların desteğiyle ön hazırlık çalışması tamamlanan projeler üçüncü seminerde finansal kaynak yaratabilmek amacıyla Avrupa ve Amerika'dan çeşitli yayın kuruluşlarından programcılara sunuldu.

Türkiye'den Greenhouse'a katılan uzun metraj belgesel projeleri şöyle:

Okul Yolunda (Özgür Doğan, Orhan Eskiköy)

Güneydoğu'da bir köy ilkokuluna atanan genç bir öğretmenin köy şartlarına uyum sağlamaya çalışırken öğrenciler ve köylülerle yaşadığı iletişim problemi.

İyi Günde Kötü Günde (Somnur Vardar, Berke Baş)

Karma evlilik yapmış üç çiftin hikâyesinden yola çıkarak aile yaşamı içinde Türkiye'nin yakın tarihinin izleri sürülüyor.

Shoe Shine (Hüseyin Karabey, Aharon Shem-Tov)

İsrail'den ve Türkiye'den iki sinemacının yolları, ailelerinin ortak tarihini ararken İstanbul'a Doğu'dan göç etmiş sokak çocuklarıyla kesişiyor.

Ayrıntılı bilgi için: www.ghfilmcentre.org

(Berke Baş)

ELVAN KIVILCIM İLE SHE-J ÜZERİNE

■ söyleşi:

Elvan Kıvılcım

She-J ilk defa 1001 Belgesel Festivali'nde izleyiciyle buluştu. Nasıl karışıldı?

Her film gibi, bu filmi seven de var, sevmeyen de var. Sevenler çıkışta, "kurmaca tadında" derken, sevme-yenler bu filmin belgesel bile olmadığını iddia ettiler. Ama genel

anlamda izleyicilerin filmi eğlenceli bulduklarını, sıkılmadan izlediklerini, filmin anlatmak istediği pek çok şeyi algıladıklarını, filmi çok değişik boyutlarda okuduklarını görüyorum ki bu da filmin amacına ulaştığını gösterir bence. Film, izleyenlerin çalışan anne olmak ya da Türkiye'nin Avrupa Birliği'yle ilişkisi gibi konularda düşünmesini tetiklemeyi başardı. Örneğin, festivalin konuklarından Alman bir kadın yönetmen bu filmin ona kadınların Avrupa'da da gerçek anlamda yerterince özgür olmadıklarını düşündürdüğünü söyledi. Ama benim için film hakkında yapılan en değerli yorumlardan biri, filmin kahramanı Beyza'nın, filmin kendisiyle ilgili kendisinin bile farkında olmadığı bazı tespitler yaptığını söylemesi oldu.

She-J'i çekme fikri nasıl doğdu?

Tutkusunun peşinden gitmeyi seçmiş bir kadın olarak, her şeye rağmen tutkularının peşinden giden kadınların öyküleri bana daima

çekici geliyor. Sanırım bu yüzden, Beyza'yla ilk tanıştımda onun kişiliğinden büyüldüm: Bir kadın, anne ve gece klübü DJ'i! Üstelik hayatın her alanında hâlâ erkeklerin egemen olduğu bir ülkede... Yine de son derece kendine güvenli, güçlü ve tükenmez enerjiye sahip bir kadın... Beyza, birçok özelliğiyle, AB üyesi olmaya çalışan yeni Türkiye'yi hatırlattı bana.

Kısa süre sonra Natasja'yla tanıştım: Hollandalı bir kadın, anne ve DJ. Buraya kadar olan benzerlikleri sıradışıydı ancak hayatlarında geri kalan her şey ve kişilikleri çok farklı gibiydi. Yine de ilk izlenimlerin yanıltıcı olabileceğini, ne Türkiye'de ne Hollanda'da, ne de Beyza ve Natasja'nın hayatlarında hiçbir şeyin görüldüğü gibi olmaya-bileceğini biliyordum. Böylece bu iki kadını, onların hayatlarını ve yaptıkları işi daha yakından tanımaya ve yaşadıkları zorlukları daha iyi anlamaya karar verdim.

Filmi çekimden kurguya neredeyse tek başınıza gerçekleştirmişsiniz. Bu bilinçli bir tercih mi?

Karakterlerimle birlikte çok uzun vakit geçiriyorum ve aramızda güvene dayalı çok yakın bir ilişki geliyor. Aynı samimiyeti 4-5 kişilik bile olsa daha kalabalık bir çekim ekibiyle yakalayabilmek ne kadar mümkün olurdu, bilmiyorum. Bu çalışma yönteminin getirdiği bazı teknik bedeller vardır elbet. Ancak duygusal yakınlığı yakalayabilmek için bu, ödemesi gereken ve ödenebilecek bir bedel.

She-J

1001 BELGESEL'İN ARDINDAN

Uluslararası 1001 Belgesel Film Festivali bu sene 10. kez İstanbul'da gerçekleşti. 3-7 Ekim tarihleri arasında Taksim ve Kadıköy'de 4 gösterim merkezinde yüzde 60'ı yurtdışından olmak üzere toplam 88 film gösterildi. Ana teması 'Hatırlamak' olan festivalde filmler 'Hatırlamak', 'Hiç Umud Yok Mu?', 'Kültürler ve Renkler', 'Herkesin Bir Öyküsü Var', 'Küresel Bakış', 'Avrupalılar', 'Dünya Hali' ve 'Bir Belgesel Okulu' başlıkları altında 8 kategoriye ayrıldı. Festivalin yaklaşık 750 kişinin katıldığı açılış gecesinde Bahriye Kabadayı'nın festival boyunca da çok ilgi gören *Devrimci Gençlik Köprüsü: Bir Zap Şairi* adlı filmi gösterildi. Festivale ilk iki gün ilgi az olsa da Cuma, Cumartesi ve Pazar günleri salonlar doluydu. Festival 7 bin izleyiciye ev sahipliği yaptı ve Türkiye'den 25, Yurtdışından 8 belgesel film yönetmenini (ayrıca 2 festival temsilcisi ve bir uluslararası dağıtım şirketi temsilcisi) seyircisiyle buluşturdu. Belgesel Sinemacılar Birliği'nin bulunduğu Gazeteci Erol Dernek Sokak'ta 5 kafe festival söyleşilerine kapılarını açtı ve bu sene ilan edilen 'festival sokağı'nda yönetmenlerle söyleşiler yapıldı. Bu kafe buluşmalarında izleyicilerden çok, yönetmen ve belgeselciler yoğunluktaydı. Belki de söyleşilerin filmden bir gün sonra gerçekleşmesinden ya da yönetmenlerin film gösterimlerinde de bulunmaları nedeniyle fuaye görüşmelerinin de olanaklı olmasından, kafe buluşmaları izleyicilerden fazla ilgi göremedi. Bu yıl festivali salonlardan biraz da olsa taşırabilmek amacıyla İstiklal Caddesi'nde müzikli bir yürüyüşle festival duyurusunun ve festival sokağında olabildiğince çok mekânın festivale ortak edilmesinin yanında festival boyunca ve ondan sonra 4 gün festivale başvuran bütün filmlerin rezervasyonla izlenebileceği bir video odası kuruldu. Böylece festival süresince kaçırılan ya da izlenemeyen filmler video odasında izlenebildi. Festivalde film kaçırmak olabilecek en tatsız durumken ve özellikle Türkiye'de belgesel sinema arşivine ulaşmak pek de kolay değilken böyle bir 'sürpriz' 1001 Belgesel Film Festivali'ni seyircisine daha da yaklaştırdı diyebiliriz.

Uluslararası 1001 Belgesel Film Festivali ekibi her türlü öneri ve geri bildirimine açık. Bir sonraki festivali bundan sonra nereye taşıyabiliriz sorusunun yanıtı, gelen eleştirilerle şekillenecek. (Özgül Akıncı)

LONDRA POSTASI

■ alisa lebow

Henüz ikinci Londra Postası'nı gönderiyorum ama Londra'daki belgesel etkinliklerinden haberler verme sözümü şimdiden bozuyorum. Londra'dan yazıyorum, ama bu sayıyı 2007 İstanbul Bienali'nde belgesellerin kapladığı yere ayırmak istiyorum. Küratörlüğünü Hou Hanru'nun üstlendiği bu yılki bienalde her türden belgeseli bulmak mümkün: Gerek sergi boyunca belirli saatlerde gösterimi yapılan üç belgesel programında, gerekse birçoğu belgeseli yenilikçi biçimlerde kullanan video yerleştirmelerinde.

Belgeselin bienaldeki yeri ve önemiyle ilgili dikkat çekmek istediğim üç nokta var. İlk olarak, belgesel görüntüleri, fotoğraf ya da hareketli imge olsun, her zaman sanat dünyasının bir parçası olmuştur; öyle tanımlanmadıkları zamanlarda bile. İkinci olarak, küratör ne kadar politik bir bakışa sahipse insanın sergi kapsamında görmek isteyeceği belgesel görüntülerin sayısı da o kadar fazla olacaktır (Her belgesel özünde politik olmasa da). Son olarak da, sanat dünyası bağlamında belgesel, bu isim altında televizyonda ya da sinemalarda gösterilenlerden çok daha kapsamlı bir tanım gerektirir. Sanat dünyasında belgeselin sunumunda öne çıkan ana unsurlar zamansal ve mekânsal, hatta bazen maddeseldir. Çok kanallı olabilir ve acımasız TV yayın akışı düzenlemelerine ya da TV-sinema seyircisinin konsantrasyon süresinin kısıtlılığına göre belirlenmek durumunda değildir.

Meksika'nın kuzeyindeki parçabaşı iş fabrikalarının anlatıldığı *Maquilapolis* (Vicky Funari, Sergio de la Torre) ya da Bergama'da siyanürlü maden fabrikasına karşı ortaya çıkan İnanç Vicdan Hareketini anlatan *Türkü Söylemeyen Tepe* (Ege Berensel, Serhat H. Yalçınkaya, Banu Ornat) gibi belgesellerin pekçoğunu aktivist eğilimlerin harekete geçirdiği hissediliyor. Ancak daha deneysel belgeseller de var: Suya döken un ve süt gibi bilinen maddeleri izlemenin verdiği, zaman ve mekân kavramını kaybetmek gibi soyut bir hissi keşfe açılan, zihinden kolay silinmeyen siyah-beyaz film *Object*

(Kan Xuan) ya da bir seramik işçisinin, bir saatçinin, bir beyin cerrahının ve bir mezbaha işçisinin çalışmaları arasında rahatsız edici görsel paralellikler bulan dört kanallı yerleştirme *Mezbaha/Engellemeler* (Ömer Ali Kazma) gibi.

Son bir hatırlatma olarak da, bu yılki bienali kaçırdıysanız Kutluğ Ataman'ın, Şubat 2008 boyunca Santral İstanbul'da 'Modern ve Ötesi' sergisinin bir parçası olarak gösterilecek 8 saatlik *Semiha B. Unplugged* adlı belgeselini izleme fırsatını kaçırmayın derim. (Çeviri: Aysun Kıran)

Not: Londra Uluslararası Belgesel Film Festivali'nin son başvuru tarihi 6 Aralık 2007. Ayrıntılı bilgi için: www.lidf.co.uk

Maquilapolis